

 Luister naar

Voor een volledig herstel van ons leven op aarde hebben we de hemel nodig

OPINIE Het was van tevoren niet gepland maar wel symbolisch dat Zelensky precies op 4 mei naar Den Haag kwam. Op de dag waarop wij de slachtoffers van de Tweede Wereldoorlog herdenken, vroeg hij aandacht voor de Oekraïense oorlogsdoden. Volkomen terecht in het licht van andere oorlogssituaties die we op 4 mei ook gedenken. Indirect zijn wij ook bij deze oorlog betrokken. In 'de hoofdstad van vrede en recht' bepleitte Zelensky de instelling van een tribunaal naar analogie van Neurenberg na de Tweede Wereldoorlog. Want vrede zonder recht is onbestaanbaar, vooral richting de slachtoffers. Het zou ook te vrijblijvend zijn, de kans op herhaling te groot.

Jaap Dekker • bijzonder hoogleraar 'Bijbelonderzoek en christelijke identiteit'

op de Henk de Jong-leerstoel

dinsdag 9 mei 2023 om 14:06

Jaap
Dekker

THEOLOGENBLOG

Maar in een gebroken wereld vormen recht en vrede geen vanzelfsprekend koppel. Machtigen ontspringen soms de dans. Voorlopig tenminste, want het samengaan van recht en vrede kenmerkt wel de toekomst die God voor ogen staat. Daarin kussen recht en vrede elkaar zelfs, zegt Psalm 85 beeldend (vers 11). Het werkwoord dat de psalm gebruikt kan ook 'bevechten' betekenen, maar dat zal hier niet bedoeld zijn. Wel klinkt daarin mee dat recht en vrede geen vanzelfsprekende partners zijn.

Toch houdt God ze graag bij elkaar. Net als trouw en liefde die elkaar in hetzelfde psalmvers omhelzen. Een Joodse *midrasj* (uitleg) ziet Mozes en Aäron als concrete verbeelding hiervan, aanhakend bij een passage uit de Thora die hun rol bij de uittocht beschrijft alsof zij als één persoon optraden (Exodus 6:26-27). Deze midrasj verbindt Psalm 85 daarmee: 'Goedheid verwijst naar Aäron, waarheid naar Mozes. Recht verwijst naar Mozes, vrede naar Aäron.' Beide leiders kusten elkaar bij hun eerste ontmoeting in de woestijn. Met deze creatieve associatie onderstreept de Joodse traditie dat in de leiding die God zijn volk gaf vrede en recht verbonden waren, al kon het tussen Mozes en Aäron ook weleens schuren.

De christelijke traditie leest Psalm 85 van oudsher in de adventstijd, in het licht van de komst van Jezus. Anders dan de Joodse traditie, maar net zo vindingrijk, verbond kerkvader Theodoretus het genoemde psalmvers met de begroeting tussen Elizabeth en Maria (Lucas 1:40-41). De een draagt gerechtigheid in haar schoot (Johannes), de ander vrede (Jezus). Het evangelie draait om beide, om verzoening in alle verhoudingen én om de concrete uitwerking daarvan voor heel de schepping. Met als doel dat aarde en hemel weer volledig in harmonie komen: 'trouw bloeit uit de aarde op, recht ziet uit de hemel toe.' (vers 12). Wie zou daar niet naar verlangen!

Het visioen van Psalm 85 kan leiders inspireren om zich er ook vandaag al sterk voor te maken dat vrede en recht niet tegen elkaar worden uitgespeeld. Maar voor wie Marioepol en Bachmoet op het netvlies heeft staan, klinkt deze psalm als een utopie. Wat als een tribunaal onverhoopt niet van de grond komt? Wat als de slachtoffers uiteindelijk geen recht wordt gedaan en hen niets rest dan verdriet en teleurstelling?

Maar juist voor situaties van teleurstelling over het leven lijkt deze psalm geschreven. De eerste helft bestaat grotendeels uit een klacht en smeekbede tot God. Israël is wel verlost uit de crisis van de ballingschap, maar werkelijk herstel van het leven blijft uit. Waar dat aan ligt blijft open, maar het wordt ervaren als een pijnlijke afwezigheid van God. Iedereen die na een crisissituatie verlangt naar een heilvolle toekomst kan deze smeekbede tot God om hulp daarom meebidden.

Dit gebed mondt uit in de woorden van vrede die God in het vervolg van de psalm spreekt. Want voor een volledig herstel van ons leven op aarde hebben we de hemel nodig. Recht en vrede gaan pas samen wanneer Gods glorie in het land komt wonen, aldus Psalm 85 (vers 10). De verleiding is groot om hierbij in lijn met de christelijke traditie op het evangelie te wijzen. In Jezus ziet het Nieuwe Testament de komst van Gods glorie op aarde (Johannes 1:14). Maar dat was wel in de verhulling van het kruis. Gelukkig kreeg dat een vervolg in Jezus' opstanding, maar nog steeds is de aarde geen 'bloeiende tuin van vrede en recht' (Liedboek 550).

Er is daarom reden om de klacht en smeekbede uit het begin van de psalm maar aan te houden en niet te snel als een gepasseerd station te zien. Als het uiteindelijk niet lukt om Poetin naar Den Haag te krijgen, zal het verlossende antwoord van God zelf moeten komen. Alleen Hij is in staat om recht en vrede blijvend met elkaar te verbinden. En omdat God het beloofd heeft, in Psalm 85 en in het paasevangelie, bid ik graag met alle oorlogsslachtoffers mee. Want gerechtigheid doet er toe.

Jaap Dekker is bijzonder hoogleraar 'Bijbelonderzoek en christelijke identiteit' op de Henk de Jong-leerstoel. Hij schrijft dit artikel als lid van de gezamenlijke onderzoeksgroep BEST (Biblical Exegesis and Systematic Theology) van de Theologische Universiteiten in Apeldoorn en Kampen/Utrecht.

Dit is een opiniebijdrage. De mening van de auteur is niet per se het standpunt van de redactie. Wilt u reageren? Stuur dan een brief (maximaal 200 woorden) naar opinie@nd.nl